צד: דם חטאת פרק אחד עשר זבחים

ברשות הרבים ולא משום שריתן זהו כיבוסן דדבר טיגוף הוא ומהאי טעמא נמי שרי לקנח ידיו במפה כשבת: **אי** הכי שלחים נמי. ה"ל **אלא** מתרי תלת חומרי נקט. מימה מ"מ קשה זה מומר דמשמע זה מומר ותו לא כדדייקינן בפ' הזהב (כ"מ דף מז:) [בגין אלו דברים שאין להם אומה כשלמא הדיוט זה מומר ותו לא אלא הקדש זה מומר ותו לא ומיהו בלאו הכי קשה התם מאי קאמר בשלמא הדיוט זה מומר ותו לא אכתי מיהא [בה] תשלומי כפל דאיתיה בהדיוט ואיתיה בהקדש ושומר חנם שנפש בהדיוט ואין נפש בהקדש ואית בלא גרם התם ותו לא והכי פירושא בשלמא בהדיוט שייך למימרא זה מומר לפי שמועטות חומרות של הדיוט משל הקדש וכשמועלת [מומרת] שייך למימרא זה מומר עליה אבל מומרי דהקדש משל הדיוט נפיקן ואינו שוס חידוש לאימרא עלה זה מומר ולפירוש זה ניחא הכא ותו נמסכת ערכין בפרק האומר משקלי עלי (דף יט:) דתקנינו זה מומר בגדרים מבעריכן וכגמ' תשיב טפי מבריתא ולא גרסינן ותו לא יש לפרש משום דמומרא בחומרא [ב] שכיחא אבל מומרא דמיום ד' וה' וכפל ושבועת שומר חנם ותשלומי שומר שכר לא שכיח [ג] אלא מומרא בהדיוט אלא הקדש זה מומר ותו לא אכתי מיהא טומא דשכיחי ולפירוש זה לא מיקרא הך דשמעתין והיא דערכין [ד]: **לא** שנו אלא שלא שייר בה כדי מעפורת אבל שייר בה כדי מעפורת חיבור. מילתיה דר"ה איתמר בהעור והרוטב (חולין דף קכג:) אהיא דטלית שהתחיל בה לקורעה כיון שנקרע בה רובה שוב אינו מיטור וטהורה ומשמע דטהורה לגמרי ותימה אמאי איהו טמא מדרס מגע מדרס כדאמר בפ' בהמה המקשה (שם דף עב:) אלא על אלא שנחלק טהורה מן המדרס אבל טמא מגע מדרס דבר רבי מאיר ומסיק התם בשלם על שלם הבאות מבגד גדול לבולי עלמא בשעת פריסתן מאכיהן מקבלות טומאה מאכיהן ואפי' מיירי הך דטלית בשלא נעשאה מ"מ כל כמה דאשתייר בה שלם על שלם שהוא שיעור טומאת מגע לו פקעה מיהו טומאת מגע ואי לאו הך דשמעתין הוה מצינן למימר דטהורה דקתני מן המדרס קאמר והא דלא קתני אבל טמא מגע מדרס דקתני בהמה המקשה משום דלא נחת להשמיענו חידוש של טהרה [ה] אלא קמ"ל אע"ג [ו] יותר מג' על ג' אפ"ה טהורה מן המדרס הואיל ולא חזיא למלאכתו דאשוה [להתעטף] אבל קשה מהך שמעתא דאי לא פקעה מיהו טומאת מגע אילו מכניסו הא אכתי טמא הוא בשעת כיבוסו: **דמשייר ביה** כדי רוחב קודר דמטומאתו טהור הואיל ונקרע רובו וכיון שייר בו כדי מעפורת לאו לתכרו ושמו עליו ונבגד קרינן ביה: **והאמר רב הונא.** בפרק העור והרוטב (חולין דף קכג:) לא שנו דטלית טמאה שהתחיל בה לקורעו [ז] כיון שנקרע רובה טהורה אלא שלא שייר בה כדי מעפורת: **אבל שייר בה כדי מעפורת חיבור הוי.** ועדיין הוא בטומאתו: מדרכנן

כרים וכסתות דרכין נינהו. דאין עושין אותן אלא מעור רך שיהא נוח ליסבב עליו: **כסכוס.** משפשף לדו זה על לדו זה כדרך המכבס בגדים אותו הבגד בשתי ידיו ומשפשף: **לא שמיט כיבוס.** הילכך נותן עליו מים עד שתכלה שרי בעור ואפילו רך. ולקמן פריך מי הכי בגד נמי כיבוס לא [הוי אלא] על ידי כסכוס: **בגד נמי.** יתן עליו מים [ח] ואמאי תנא מקנחה כסמרטוטו: **ורע** [ט] **פשתן במים חייב.** כדמפרש ואזיל: **דמיקדח.** לומה במים והויא לה זריעה: הכי גרסינן **אי הכי חיטי ושערי נמי הכך אים לה רירא אי הכי שלחים נמי הכי קטיבי ליפה אים לה רירא: הנך אים לה רירא.** זרע פשתן במים נפקא רירא מיניה ומדבקי אהדדי: **אי הכי שלחים נמי.** אי משום דמדבקי כרייריהו מחיינן [י] לה בשלחים נמי עורות שאינן עבודין ומתן במים רירא קנפקא מיניהו: ומשני **הכא.** גבי זרע פשתן כי מדבקת [יא] כרירא דנפקי מיניהו הוי תולדות ליפה אבל שלחים לא שייכא כדיבוקא דידהו ענין ליפה: **אמר ליה רב פפא.** לאחר שיפה לו המתורגמן: **הדר אוקי.** באותה שעה חזר ואמר למתורגמן עמוד והשמע לרבים שאני מחר כי ממה שדרשתי: **ולא חרם.** בתר כיבוס כתיב: **והאיכא.** אכתי מומר בחטאת שהרי יש בהן דמן [יב] נכנס לפנים מה שאין בשאר קדשים: ומשני **בחטאות החיצונות קאמרינן:** ופרכינן **בחטאות החיצונות נמי איכא שאם נכנס דמה לפנים פסולה.** כדכתיב (ויקרא ו) וכל חטאת אשר יובא: ומשני **מרבי עקיבא.** שכיבא ליה לתנא דידן: **דאמר כל דמים כו'.** ככל הזבחים שנתערבו (לעיל דף פא:): **והאיכא שכן טעונה מרבע מתנות.** מפוקקות ושאר קדשים שתי מתנות שהרבע יתן בהן אלא פיקוח שתי מתנות: **כר' שמעאל דאמר.** בחיהו מקומן (לעיל דף נג:) כל הדמים טעונין פיקוח מרבע מתנות לג' קרנות: ופרכינן לר' שמעאל איכא [טו] מומר בחטאת שהוא טעון מרבע קרנות: **וליטעמיך טובא איכא.** שהרי חטאת טעונה קרן ושאר דמים ניתנין למטה מן המזבח ואיכא [יז] שטעונה מלבע ושאר דמים מזרקין מן הכלי מרמוח למזבח וטעונה מודה של קרן מה שאין כן בשאר דמים: **מתני' נגד.** שניתן עליו דם חטאת ולא חוץ לקלעים: **נכנס.** לעזרה ומכבסו במקום קדוש: **נעמה חוץ לקלעים.** לאחר שילא ולא אפשר להכניס טומאה לעזרה: **קורעו.** ועיהו מטומאה [יח] ומותר להכניסו ונכנס ומכבסו במקום קדוש: **נוקבו.** לתיהו מטומאתו: **פוסקו.** דלכי מתכות אינו טהור [יט] כנקב כל דהו אלא כנקב גדול: **גמ'** [כ] **נגד אמר רחמנא.** שיהא שם נגד עליו בשעת כיבוסו: **דמשייר ביה.** שלא יכדיל את הקרע על פני כולו לחלוק את הכגד לשנים אלא משייר בו כדי רוחב קודר דמטומאתו טהור הואיל ונקרע רובו וכיון שייר בו כדי מעפורת לאו לתכרו ושמו עליו ונבגד קרינן ביה: **והאמר רב הונא.** לא שנו דטלית טמאה שהתחיל בה לקורעו [כא] כיון שנקרע רובה טהורה אלא שלא שייר באותה מיעוט כדי מעפורת: **אבל שייר בה כדי מעפורת חיבור הוי.** ועדיין הוא בטומאתו: מדרכנן

עין משפט נר מצוה

לג א ב מיי' פרק כ"ג מהלכות שבת הלכה יח טוש"ע א"ח סי' שב סעיף ט:
ג (מיי' פ"מ מהלכות שבת הל' (טו) (טח) טוש"ע א"ח סי' שמ סעיף יב):
ד מיי' שם הל' כ (וטוש"ע א"ח סי' שלו סעיף יח):
ה מיי' פ"מ מהל' מעה"ק הלכה יט:
לה ז ז מיי' שם הלכה כח:
לו ח מיי' שם הלכה יט:

תורה אור השלם

1. כל אשר יגע בבשרה יקדש ואשר יזה מדמה על הבגד אשר יזה עליה תכבס במקום קדש: ויקרא ו, כ
2. וכלי חרש אשר תבשל בו ישבר ואם בכלי נחשת בשלה ומרק ושטף במים: ויקרא ו, כא

גליון הש"ס

גמ' **האיכא** תוהה. עיין לעיל דף לג ע"ב תוס' ד"ה וקנו: [שם רשב"ש ביה ברי' מעפורת. עי' מנחות דף מ ע"ב תוס' ד"ה שמא יכין:]

מוסף רש"י

כסכוס. דמי למכנס (שבת קמא:) **בגד שרייתו.** מים יפה כיבוסו (שם קמב:) **בחטאת** דשמעתא הקול. דאיכא כאן על כרס: **כר' שמעאל כו'.** כאיהו מקומן (לעיל נג:) נאמר כאן סניף בטולה ותמם. ומאמר לאלן סניף בחטאת המיוחדים, מה לאלן פיקוח תרבע מתנות, אלא ד' קרנות מתיני כה ולא אפשר לשתי קרנות בגת אחת, אף כאן פיקוח ד' מתנות, דאותה מתנה שיתן לקרן שאיא כשרים צריך לפסוק לגמרה של קרן ולמזמרה של קרן: **האיכא** קרן האיבא אצבע כו'. שחטאת נשעונה ליתן מתנותיה בחלבע מגבל מוחה של קרן ונמצא מלמעלה ומלמטה, והקרן היה, אבן של אמה על אמה כרום אמה בד' מקצעות המזבח, מה שאין בן בשאר הדמים, דאפילו שלת הטוף בשל המעלה מחוט הסיקרא דמלקמן אינה נריכה להגביה כ"ב אלמה על הקרן אמה אלא אמה למעלה מן המזבח כל שהוא, מתניא לקמן בשאר המעמה מתעלי אפילו אמה כפיה. ואין שם זכה שעון אלבע אלא אורך מן הכלי אל קיר המזבח לבני מקצעותיו הכם מתפשט לצפון ולמערב, אין מתנתו כנגד חודה מתנך מלמעלה למטה מחוטת שלייהה כנגד חודה לקמן כאיהו מקומן (לעיל ד:) **מעפורת.** סרוך, ומתפס כאמר דכתיב נבי מיכה (מ"ח כ) מתרמתיו ואיפשר מעפורתה: **אבל שייר.** בהכנה מישוט אלא נקרע כדי מעפורת תשיב לנהיות חָבוּר (חולין קכג:)

שיטה מקובצת

תוד"ה **אי הכי שלחים נמי.** ר"ל דיים נרים שלחים. פי' הון מן אנשים בחוט בני ברכ. ופי' רש"י ז"ל קשה דקתני לה מתי קאמר לה מה ענין שלחים אצל זבחים (מהרי"ק ס"ק):

שינויי נוסחאות

א) ל"ל דהא כרים (ש"מ): **ב)** ל"ל כסכוסי וכן איתא כשלמלות פרקא מצורע סי' פ"ח (הגר"ר). וכ"ה בכ"י: **ג)** איבעיית אימא ברכין וכדבר הכל א בעית אימא בקשין (ש"מ): **ד)** ואדרא רבא (ש"מ): **ה)** ל"ל זרע דע פשתן וכ"ל כשלמלות שם (הגר"ר ב"ש): **ו)** ל"ל סדר שרייתו דהו ביבוסו אלא (ש"מ): **ז)** ל"ל טפף למדנו לכיסום במקום קדוש (ש"מ, מהרי"ב): **ח)** החיצונות קאמרינן חיצונות נמי שאם כו' ל"ל (ש"מ ובי"מ ברש"י): **ט)** פטולין (ש"מ): **י)** כש"מ בלא הגהות כישוי. ועיין לעיל דף י ע"ב: **יא)** והאיבא שכן טעונה כו' ל"ל. וכן לקמן בסמוך והאיבא על ד' קרנות (בי"ח ברש"י): **יב)** ל"ל ונכנס (ש"מ): **יג)** רחמנא ולא שיריר ביה כו' לעיל (ש"מ). וכ"ה בכ"י. ושם וכי תימא דמשייר כו': **יד)** מים ובלא בסכוס ואמאי כו' (ש"מ): **טו)** מחייבת ליה (ש"מ) בשלחים נמי הייבו עורות כו' (ש"מ): **יז)** מדבקי (ש"מ): **יח)** ל"ל דדמן (ש"מ): **יט)** נמי איכא (ש"מ): **כ)** ל"ל מטומאתו (ש"מ): **כא)** ל"ל מטומאתו בנקב (ש"מ): **כב)** כש"מ טפף כלן דיבור: קורעו. בתמיה: **כג)** לקורעה (ש"מ): **כד)** ל"ק מ"נ. ובי' ש"מ בבגן. ובתה"מ נגרס שפי: **כה)** ל"ל דאונאה (ש"מ): **כו)** שכיח ולהכי פריך בשלמא הדיוט זה חומר ותו לא דלישה דשכיח אלא וכו' כ"ל (ש"מ): **כז)** ל"ל טומאה (ש"מ): **כח)** דאע"ג דעדיין הטלית גדולה הרבה יותר מני' כו' ל"ל ועיין ר"ם פרק ח' דכלים מ"ח (מהרי"ם):

מסורת הש"ס

א) [שבת מג: ופ"ק, כ:] ע' ירושל' שבת פ"ו ה"ב, סנהדרין פ"י ה"א. **ב)** ת"כ צו פ"ו ה"ז [ע"ל י:] (מ"ק ט:) [ע"ל י: ע"ל ג:]. **ג)** [ע"ל י: יומת מת: ופ"ק, ו] ת"כ שם פ"ו ה"יח. **ד)** [חולין קכג: ע"ש], **ה)** ר"ל יוקל כדתי דלפרש"י לא מתריבי יפה לא אייך כעור כעור. רש"ש. **ו)** [וע' תו' ערכין כ. ד"ה ת"ל]

ליקוטים

דק. **שאתן לכם** ב'. יכן אמרו על מאכרנו ראמר"ם הל' שבת פ"ח ה"ב) השורה חטים או שעורים וביישא בהן במים הרי זה תולדות זרע וחייב. אמר בהערה שגנה ראפילו זורע בעצין שאינו נקוב פטור וכל שכן שורה. והאריך בזה והקיש זורע לתולש. ובקצור הוא לשון התלמוד בבמ"א ובחיס ואודא ר"בא לטעמיה דאמר רבא זרק סדרה לפים חייב זרע פשתן לפים חייב בשלמא סודר כשום דבעיר ליה כבוס אלא זרע פשתן מאי טעמא אי משום דמקרח אפילו חיטי ושערי נמי אלא משום לישה, כלומר אם השעם משום עמיתתי. ר"ל שינדל וינבט, למה יחד זרע פשתן, ודלא כל הזרעים אם נשיר עד שהם נגדלים הרי הוא זורע. משום כך אמר שאין הכוונה שינדלו ויתנשה, אלא על דיבוקו לאלתר בלבד הוא חייב כשום לש. ועל כן דייקנו אנחנו ואכרנו וכן השורה חטין ושעורין וביישא בהן. כי מלה שרייה כוללת את הגידול והתשורה. ובאתר הפרק אמרנו והנתן זרע שומשמין אי זרע פשתן ביישא בהן במים חייב משום לש מפני שהן מתערבין ונתלין. ר"ל דקות ודבון דצריכתן והשתחדים מחמת ביאם במים גרידא. ואין להקיש שורה בחולש מעצין שאינו נקוב. לפי שהדבר הזורע בעצין שאינו נקוב בריך הדבר התלוש. אשר אין לו קיום והזורע אין אנו מהנים בו שעשה דוקא דרגע לתכליתו. אלא כיון שהתחיל הזורע לצמוח כל שהוא נתחייב (ברח המחבים ס' פ"ד): שאלה על מה שכתב הרב ס"ח מהלכות שבת ד"ל וכן השורה חטין ושעורין וביישא בהן במים הרי זה תולדת זורע וחייב בכל שהו. ושאלת מאין הוציא זה הדין ומאי טעמיה, שהרי אפילו יעמדו שם ימים רבים לא יצמחו כיון שאין שם עפר. תשובה. הבא במאי עסקי בשורה אותם לזמן מרובה כדי שיהיו נתנין לזריעה ויצמחו מהרה, ודהו תולדת זורע. תרע הרבה כתב ד"ל השורה, וגבי זרע שומשמין כתב ד"ל והנתנן זרע שומשמין אי זרע פשתן וביישא בהם במים חייב משום לש. שהמשתן ביד בתינות הבים מתערבין ונתלין זה בזה. אבל החטים או השעורים אינם מתערבים ולפיכך אין בהם משום לש אלא משום זורע. והיינו דנקט שרייה שהיא לזמן מרובה כדי שיתרבכו ויהיו טובים לזריעה. ובריך שיהבתין בשריתן לזריעה. ואם לאו קיימא לן כדבי שמעון דאמר דבר שאין בתבוין מותר, ולא שייך הכא פסיק רישא שהרי השורייה נופה אינה מלאכה ואפשר שיסיר אותם מן המים ולא יצמחו בלל וקיל. ולמדה הרב מהך סוגיא דבפרק דם חטאת הנרסינן התם אמר רבא כל כיבוס דליה ליה כיסכוס לא שמיה כיבוס, והא אמר רב חייא בר אשי דימנין סגיאין ובו. ומשני אי בדבכין הכבל א בקשין ובאחרים, ופריך א' הכי בגד נמי כיון דאמרת הבעינן

כיסכוס בגד נמי יתן עליו מים ולא יכסכס ואמאי תנא מקנחה בסמרטוט, ומשני בגד שרייתו דהו כבוסו. ופריך זרע פשתן מאי טעמא הכי תימא משום דמקרח כלומר צומח במים ומשום הכי חייב חטי ושערי נמי צמחי במיא ויהיה חייב עליהם. ומשני התם קא עבדי לישה כלומר לפי שעה. אבל חיטי ושערי לא עבדי לישה אבל ראי צמחי לאחר זמן. והדר פריך אי הכי שלחים נמי אית לה רירא כלומר זרע פשתן דהוי הכי ביישא בהן אית לה רירא. לכדינו פסיגיא זו דזרע פשתן וביישא בהן אית לה רירא ומכיר שנתתן הכים עבדי לישה חייב, דהוי שכתב הרב הנתנן זרע שומשמין. משמע משעת נתינה משום דאית לה רירא. ועוד לכדבי דאמרי חטי ושערי צמחי אי הכי הכים לא אבל אין בכיתתן מיד אלא דמקרחי דנמצאו כוכבים לזריעה. אבל אם נתן אותם לתוך הכים ופלקן מיד לא מקרחי כלל ולפיכך לא כתיב אלא עד דמשרה להו במים ויכונן בזה להקנן לזריעה (כ"כ) [כמש"כ לעיל. ואם השהה אותן במים עד דחוי פסיק רישא חייב. ומסתברא לי שאם שהה אותם במים ונתכוון לתקן אותם לטחינה דחייב כשום שחתך שזה מלאכה הטחינה היא. אבל לתשליך אותם למים ולשלקן מיד אין כאן חיוב כלל דזרוקא דזרע פשתן פריך הלמודא אי הכי חיטי ושערי נמי דהיינו נתינה לבד. ודוק ותשכח (לבית מים סי' ד' ומ"ם).

ראיתי ונתתן אל לבי על מה שכתב הרמב"ם ז"ל פרק ח' משבת ז"ל המשקה את הזרעים בשבת ובו' וכן השורה חטים ושעורים הרי זה תולדת זורע וכן כל כיוצא בזה עכ"ל. ונתפקתי אם יכולים לשרות שעורים וכיוצא בו לעשות שורביט כמו שנהגים כי כפי מה שכתב וכן כל כיוצא בזה כמשנ שנם דבר זה אסור. אמנם אח"כ שבתי וראיתי לדעת כקור הדין מהיכן יצא לו להרמב"ם ז"ל דין זה שהרי בהגהות המרדכי כתוב לאסר שיש להזהר מלהשליך מים במקום זורע או לאכול שם שמא ישל שם מים בהיותו שותה ונמצא גורם לזרעים שיצמיחו, ודבר זה כתבו שלא מצאו לדבר זה ראיה, אלא מקומים אחבונן שכן נראה להם. נמצא שאסר הוא דוקא לתת מים במקום זורע לפי שהוא גורם לצמיחת אבני לשרות החטים כמים בלא עפר אפילו יהיו כמים כמה יום ושנים לא יצמחו. ואפילו יתחזו מחמת המים לא יעלה בם כל עשב אם אין בו עפר. ואפילו אותה הגזרה אמרו שלא מצאו לה סמך ראם כן כיצד כתב הרמב"ם ז"ל שחייב בהגהות שהרב המגיד לא גלה לנו מקומו איו בגמ' הגם שבדפוס כסף משנה כתוב שם בס"ם בזבחים פרק דם חטאת, בס"ם של דפוס גדול לא כתב שום דבר אמנם מהריב"ל כתב ודראה לנו מקום ואמר בזבחים פ' דם חטאת. אז שמחתי וששתי רצתי לפעוא דברי תפץ והערתי את מקומי. ומצאתי אליה וקרן בה כי טוענין בגמ' פ' דם אדרבה משם ראיה הפך מדברי הרמב"ם ז"ל, דהתם אמרינן אלא דע משתן מ"ש וכ"ת משום דמקרח אי הכי חטי ושערי נמי. וכתב רש"י ז"ל ד"ה ע"ה חטי ושערי נמי. הקן אית להו רירא. זרע פשתן בכמים נפקא רירא מינה ומתדבקא אהדדי. אי הכי שלחים נמי אי משום דמתדבקי ברירייהו אם בשלחים עבודים ונתנהם כמים רירא נפקא מינייהו. ומסני התם בגי זרע פשתן ס"ב מתדבקא ברירא דנפקא מינה הוא תולדת לישה אבל שלחים לא שייכא ברירבקה עניין לישה ברירה. עד כאן לשון כתב הרב. בס"ש הוא לאפוקי מגרסת הגמ' שכתוב בתחלה התם קא עבדי לישה. ובשניא בתרא כתיב הגך אית להו רירא. ולכך נשמר רש"י ז"ל מגרסה זו. והדין עמו כשון הגרסת הגמ' אין לו שום דבר אחר דהיכי קאמר בתר דשני התם קא עבדי לישה מאי פריך אי הכי שלחים נמי כי שלחים אית להו רירא והרי הכנה הוא לישה אמנם הגרסא הא ליתא דלהפך דמתחלה משני הגך אית להו רירא אמנם הגרסא הא ליתא דאית להו רירא ופריך תלמודא שלחין נמי אית להו רירא ומשני אע"ג דאית להו רירא לא עבדי לישה כמו זרע פשתן. אמנם לכל הגרסאות סוגיא דהבא הוא הפך מ"ש הרמב"ם ז"ל. דהא פריך אי הכי חטי ושערי נמי יהא אסור מטעם מקרח שרצה לומר שהוא צומח במים ודי ברירה. ותירץ דאינו אסור חטי ושערי ולא דמי לזרע פשתן משום דזרע פשתן איה ליה רירא דלילכך שרו ולא דמי לזרע פשתן. ושוב הקשה אי הכי שלחים יהיו אסורים שהרי יש להם רירון ותירץ דאע"ג דאית להו רירון לישה אינם

Torah-Box
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com